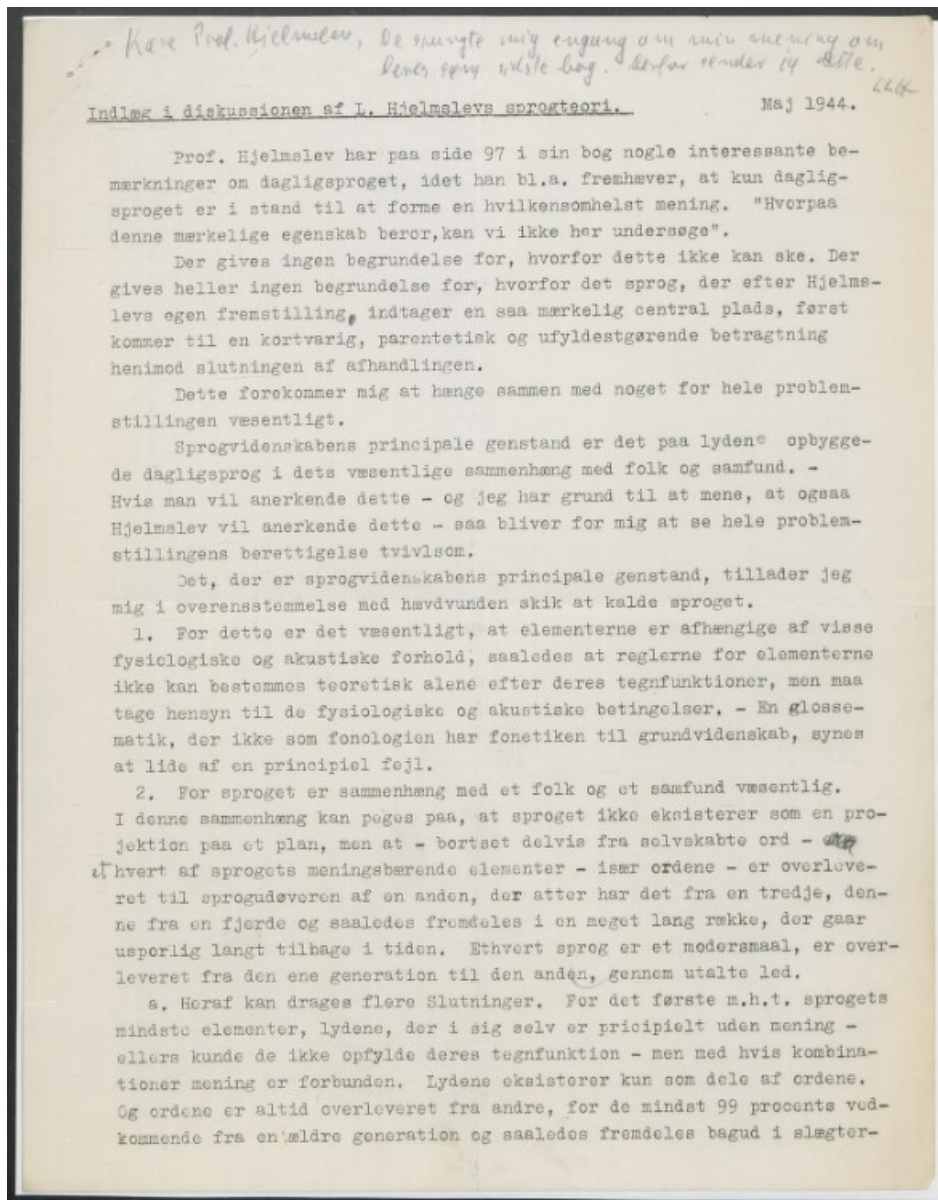

Titel: Indlæg i diskussion, [SogS] 122-0380

Citation: "Indlæg i diskussion, [SogS] 122-0380", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1.
Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_122-shoot-workidacc-1992_0005_122_SogS_0380/facsimile.pdf (tilgået 30. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

nes kæde.

Dette vil sige, at de ikke betydningsbærende elementer ikke kan antages at danne noget selvstændigt system i noget enkelt-sprog. Lydene er givne med ordene. Lydene er de fra fædrene overleverede med de forandringer, der er betingede paa den ene side fysiologisk-akustisk, paa den anden side historisk-sociologisk ved samfundsklassernes indbyrdes indflydelse og ved indflydelse fra nabosamfund.

b. Ved den historisk-sociologisk betingede indflydelse gælder paa en vis maade tyngdeloven, idet den højere klasse paavirker den lavere, det højere samfund det lavere. Nøjere kan man dog sige, at det, der trænger igennem, det, der hævder sig i sproget, er det, der skønnes at være efterlignelsesværdigt (hvilket saa atter bestemmes af sociologiske faktorer).

M.h.t. de betydningsbærende elementer kan der gøres den iagttagelse, at der ikke er nogen klar grænse for paavirkningens størrelse. Der kan optages lige saa mange ord, det skal være, naar den sociologiske indflydelse er tilstrækkelig stærk. Og den sociologiske indflydelse gør ikke holdt foran sprogstrukturen. Paa dansk er et i grammatisk henseende centralt verbum som blive af fremmed oprindelse. Sandfeld paaviste, hvorledes der indenfor de typologisk højst forskellige balkansprog er udbredt fælles syntaktiske fænomener, der har deres oprindelse i det centrale kultursprog, græsk, fx. tabet af infinitiv.

Men heraf følger, at man ingenlunde kan være sikker paa, at der indenfor et sprogs betydningsbærende elementer er mere end en vis tilnærmelse til et logisk system, og at i hvert fald den ensidige beskrivelse af det, der forefindes - hvilket kan være pædagogisk rimeligt - ikke er videnskabeligt tilfredsstillende.

Videnskabeligt tilfredsstillende er en sprogbeskrivelse kun, naar den viser, hvad de historiske data har ført til.

En uhistorisk og usociologisk metode miskender sprogets væsen. Det betyder selvfølgelig ikke, at kun sproghistorie skulde være sprogvidenskab. Lad mig blot som et eksempel paa en ypperlig tilstandsbeskrivelse, der udnytter de historiske og sociologiske data, nævne Aage Hanssens bog om stødet.

3. Paa basis af denne erkendelse af sproget som det overleverede forstås ogsaa det faktum, at det enkelte menneskes erkendelsesform er afhængig af det sprog, han vokser op med. Vi har i det sprog, vi taler og tænker i, fordelene af utalte generationers erfaringer om ordningen af fænomener og forestillinger. "Weil dir ein vers gelingt in einer gebildeten sprache - die für dich dichtet und denkt, glaubst du ein

dichter zu sein" siger Schiller. Men vi er da ogsaa afhængige af disse ufuldkomne erfaringer og maa ydmygt erkende den begrænsning af vor erkendelse, som følger heraf. Vi maa ogsaa erkende, at folk af andre generationer og anden opdragelse bygger paa andre erfaringer og derfor kan have en erkendelsesform, der er forskellig fra vor.

Men paa den anden side: ligesom der i sproglydene, hvor forskellige de end er, utvivlsomt er visse grundtræk, der bl.a. beror paa det menneskelige fællesskab i sprogorganerne: strube, tunge, læber etc., saaledes er der antagelig i erkendelsesformen visse meget simple grundforhold, hvormed der overalt kan regnes, og som faar udtryk i sprogenes betydningsbærende strukturelementer. Sprogvidenskaben maa i taknemlig afhængighed af psykologi og erkendelseslære søge at udfinde de sprogligt relevante, yderst simple, maaske logisk angribelige grundformer for menneskelig erkendelse (ordning og sammenfatninger af forestillinger) og søge at opbygge læren om de enkelte sprogs struktur og - saa vidt gerligt - om sprogstrukturen i det hele paa disse, altsaa paa de efter erfaringerne fra enkeltsprogene sprogligt relevante erkendelsesformer.

4. Jeg anerkender den energi, hvormed dette arbejde er udført. Jeg beundrer den skæppe tanke, hvis yderste spidser jeg sikkert tit er for dum og for doven til at følge. Jeg beundrer - trods terminologiens urskov - den velgennemarbejdede og velafbalancerede form. Men med urette bruges, synes det mig, ordet immanent om sprogteorien; den er i hvert fald transcendent overfor sprogvidenskabens principale genstand; det forekommer mig at være en plangeometri anvendt paa noget, der ikke ligger i et plan og ikke eger sig til at projiceres paa et saadant. Jeg tvivler paa, at teorien overhovedet kan give svar paa de spørgsmaal, de foreliggende sprog stiller os.

(Da flere af tilhørerne ved diskussionerne om professor L.Hjelmslevs betydningsfulde bog om sprogteorien har bedt om at læse mit indlæg, har jeg ladet det afskrive, skønt det - hastigt formet - i og for sig kun egnede sig til mundtlig fremførelse: noget er rigelig skarpt, noget næppe helt klart udtrykt; afskriften følger dog manuskriptet umdret.)

L.L.Hammerich.